

Vi som elsket skolen

SKOLE
Jannik Krogh

Skolen er vår viktigste kulturinstitusjon. Den har som oppgave å formidle til nye generasjoner en rik kulturarv av kunnskaper og ferdigheter. Samtidig skal barn og ungdom lære kritisk tenking og selvstendighet, samt grunnleggende normer og verdier. Denne sentrale kulturinstitusjonen gir ikke de forventede resultater. Hvorfor? For oss som er lærere, er det ikke vanskelig å forstå. Problemet er ikke læreplanene. Kunnskapsloftets læreplaner er tidsriktige. Det er heller ikke læremidlene som er problemet. Der finnes mange og gode lærebøker og et stort antall kvalitetssikrede nettressurser vi kan benytte oss av. Det er heller ikke lærerne som problemet. Vi er velutdannede og hard arbeidende mennesker. Hva er da problemet?

Problemet er byråkratiseringen av skolen. Det er skolebyråkrater sentralt og lokalt som tar lærernes tid og krever lærerens fokus til oppgaver som ikke gir kvalitet til undervisningen, men som skal tilfredsstillende det samme byråkratets krav til rammer rundt undervisningen. Det er årsplaner, periodeplaner, elevsamtaler, fagsamtaler, fraværsporing, føring av merknader, sending av varselbrev – for å nevne noe. Og alt dette skal også dokumenteres gjennom registrering og presentasjon elektronisk. I tillegg skal vi tilpasse dette etter skolens planer for vurdering, møteplaner for ulike typer møter, virksomhetsplaner og så videre, og så videre.

Dette tar tiden vår, oppmerksomheten vår og til slutt arbeidsgleden vår. Vi ble lærere fordi vi elsker fagene våre, og fordi vi elsket skolen som var nye generasjoners møte med nettopp disse fagene. Nå må vi stadig oftere ty til gamle opplegg og nødløsninger i timene fordi den forberedelsestiden vår som skulle vært brukt til å lage oppdaterte og tilpassede undervisningsopplegg, har gått til å tilfredsstillende de krav som skolebyråkratene stiller til oss, og ikke til arbeid som utvikler god

SVEKKES: Undervisningen i skolen svekkes av økte rapporteringskrav som spiser av både forberedelsestid og undervisningstid, skriver Jannik Krogh.

ILLUSTRASJONSFOTO: BJØRN SIGURDSON, SCANPIX

undervisning.

Etter at tiden som skulle vært brukt til forberedelse- og etterarbeid er spist opp til byråkrati, spiser byråkratiet seg videre inn på selve elevenes undervisningstimer. Det siste skuddet på stammen av samtaler, såkalte fagsamtaler, blir nemlig definert som undervisning og skal foregå i elevenes timer, slik at elever må være forberedt på å få færre timer med lærerstyrt undervisning der nytt lærestoff blir gjennomgått. Læreren skal sitte (på gangen) med en og en elev og gi råd

«Skolebyråkratiet tar tiden vår, oppmerksomheten vår og til slutt arbeidsgleden vår»

om hvordan de kan bli bedre i faget, mens de øvrige elevene skal sitte i klasserommet og arbeide med oppgaver.

Skolen svekkes også som formidler av grunnleggende verdier og normer. Skolebyråkrater formulerer og skoleledere praktiserer forskrifter som gir elever rettigheter som ikke følges av tilsvarende plikter. Fraværsglementet er et eksempel på dette. Det åpner for taktisk fravær som lærer elevene at det er

mulig å utebli fra undervisning og prøver de ikke ønsker å ha, for så senere å kreve sin rett til nye prøver når det passer dem bedre. Det ligger en sviktende vurderingsevne til grunn for slike føringer på skolens virksomhet, og konsekvensen er at skolen svikter i sitt oppdrag om å lære nye generasjoner ansvarsbevissthet og forskjellen på rett og galt.

Forfatteren Jens Bjørneboe skrev i 1970 en essaysamling med tittelen «Vi som elsket Amerika». Etter valget av Barack Obama til president er det heldigvis flere som ser grunner til igjen å kunne få elske Amerika. Vi som alltid har elsket skolen og som i tår har lykket med å lære elever både fag, ferdigheter og refleksjonsevne, finner det vanskeligere og vanskeligere å elske lærerjobben vår. Det gjør skolen fattigere og dårligere. Til god undervisning trengs motiverte lærere med tid til den jobben som skal gjøres. Bare da kan vi få gi våre elever den undervisningen de fortjener og samfunnet den ungdommen det trenger for å forvalte våre verdier videre.

Jannik Krogh,
lærer i videregående skole i 30 år
jannik.krogh@runbox.no

hvordan prosjektet skal organiseres og i hvilket omfang. Til det trengs presise analyser, men også ekte politisk engasjement i dagens boligspørsmål, et engasjement Arild Holt-Jensen er en tydelig eksponent for.

Erling Annaniassen,
seniorforsker ved NOVA
Erling.Annaniassen@nova.no

Gode intensjoner

PSYKISK HELSEVERN

Mette Ellingsdalen, Bjørg Njaa, Hege Orefellen

I Klassekampen 22. juni etterlyser Frédéric Larsen en mer nyansert og saklig debatt om tvang, som svar på vårt innlegg om at lovendringer er nødvendig i psykisk helsevern (15.

juni). Larsen generaliserer ut fra sine erfaringer fra en sikkerhetspsykiatrisk enhet og etterlater et inntrykk av at psykiatriske tvangsinngrep bare foretas ved vold, trusler og akutt livsfare. Det gir ikke et riktig bilde.

Det er i hovedsak mennesker som ikke anses å være til fare for verken seg selv eller andre som underlegges frihetsberøvelse i psykiatrien. Ifølge Sintef Helse (2008) begrunnes 71 prosent av alle tvangsinnleggelsene i Norge kun med «behandlingskriteriet», mens 6 prosent begrunnes i «farekriteriet» alene. Sett i lys av dette, er det tvilsomt om sikkerhetspsykiatrien er det beste utgangspunktet for en nyansert debatt om tvangsbruk.

Det er heller ikke slik at man uten psykisk helsevernloven ville stått i et «lovtomt rom», uten mulighet for å gripe inn i faresituasjoner av mer nødrettslig karakter. Det finnes hjemler i andre lover for å beskytte liv og helse i fare, blant annet i straffeloven og helsepersonelloven.

Larsen skriver at tvang ikke utføres for å skade, men for å hjelpe, og har fokus på helsepersonells samvittighetsfulle arbeid og tvangens gode intensjoner. Det vi har fokus på er tvangens konsekvenser. Det hjelper ikke at intensjonen er god, hvis resultatet er overgrep, krenkelser og traumer. Vi vet, blant annet fra en stor britisk studie med over 50.000 respondenter, at det å sperre mennesker inne bak lukkede dører får folk til å føle seg ikke-hjulpel, ulykkelige, frustrerte, stigmatiserte og deprimerte, og at det fører til økt nivå av skader, både på vedkommende selv og på andre/personale.

At tvang kan oppleves som hjelp for noen, kan ikke rettferdiggjøre at andre påføres fysiske og psykiske skader. Vi må finne løsninger som i tilstrekkelig grad ivaretar den enkeltes menneskerettigheter og krav på beskyttelse mot overgrep, og vi mener lovendring er nødvendig, som et av flere viktige virkemidler

for å oppnå dette.

Det er behov for et ikke-diskriminerende lovverk, som hindrer at mennesker med psykososiale funksjonsnedsettelser blir behandlet som annenrangs borgere med et svakere rettsvern enn andre, slik situasjonen er med dagens særlov for psykisk helsevern. Det er fullt mulig å ivareta både menneskers behov for hjelp og nødvendig samfunnsvern, uten å diskriminere og stigmatisere en stor gruppe mennesker som farlige og i behov av særregler som innskrenker deres rettigheter og friheter i større grad enn for andre.

Mette Ellingsdalen,
We Shall Overcome (WSO)
Bjørg Njaa,
tidligere leder Landsforeningen for pårørende innen psykiatri (LPP)
Hege Orefellen
bjorg-n@online.no

Sakkyndighet i retten

JUSS

Tor Langbach

Lars Gule setter i en kommentar lørdag 20. juni 2009 et kritisk søkelys på rettsmedisinsk sakkyndighet. Bakgrunnen synes å være engasjement i en konkret sak som jeg ikke kan kommentere. Noen av de mer generelle uttalelsene i kronikken fortjener en kommentar, siden de gir et noe misvisende inntrykk av situasjonen.

Sakkyndige som oppnevnes av retten skal alltid ha et konkret mandat. Dette framgår ikke av loven, men er fast praksis og er foreslått lovfestet. Alle parter i saken skal ha adgang til å uttale seg om mandatets utforming. På samme måte skal partene gis anledning til å uttale seg om hvem som skal oppnevnes.

De sakkyndige skal regulært avgi en skriftlig erklæring i forkant av rettsaken. Rettsmedisinske erklæringer fra oppnevnte sakkyndige i straffesaker skal gjennomgå en ekstern kvalitetssikring, ved at de alltid skal forelegges Den rettsmedisinske kommisjon. Også behandlingen i retten er en form for kvalitetssikring, ved at den sakkyndige forklarer seg muntlig, og kan spørres ut av retten, aktor og forsvarer. Det er etablert et kurstilbud for rettsmedisinsk sakkyndige, med fokus nettopp på rollen som sakkyndig i retten.

De siste årene har vi sett en utvikling i retning av større bruk av sakkyndige engasjert av partene. Dette har også sammenheng med et sterkere fokus på habilitet, ved at man i dag er mye mer tilbakeholdende enn før med å oppnevne sakkyndige engasjert av politiet som retts sakkyndige. Slike partssakkyndige har i dag en litt uklarer stilling, og det er foreslått lovendringer for å gjøre situasjonen klarere. Men også en erklæring fra en partssakkyndig kan forelegges Den rettsmedisinske kommisjon.

Mye har i hele tatt skjedd de seinere årene på denne fronten, men det er ikke tvil om at det fortsatt er en god del som kan gjøres. God informasjon om denne problematikken kan blant annet finnes i NOU 2001:12, «Rettsmedisinsk sakkyndighet i straffesaker».

Tor Langbach,
direktør, Domstoladministrasjonen
Tor.Langbach@domstoladministrasjonen.no